RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
HE 193/2021 vp

Pvm/Datum/Date 8.11.2021
Dnro/Dnr/DNo 6655/00.00.01.00.02/2021

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Kuuleminen koskien hallituksen esitystä (HE 193/2021 vp) eduskunnalle laiksi luonnonmukaisesta tuotannosta sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Ruokavirasto on ollut mukana valmistelemassa lakiehdotusta yhdessä maa- ja metsätalousministeriön ja muiden tahojen kanssa. Ruokaviraston näkemyksiä on huomioitu lakia valmisteltaessa.

Ruokavirasto pitää hyvänä ratkaisuna sitä, että myös kansalliseen luomulakiin ollaan ottamassa viime vuosina useisiin muihinkin Ruokaviraston toimialan säädöksiin sisälletyt säännökset muun muassa internet-sivujen sulkemisesta, ilmiantajan suojasta ja seuraamusmaksusta. Nämä asiakokonaisuudet perustuvat suurelta osin elintarvikeketjun valvontaa koskevaan EU:n valvonta-asetukseen (2017/625). Myös tietojensaantia ja tietojen luovuttamista koskevia oikeuksia on lakiehdotuksessa selkeytetty ja täsmennetty. Tässä on muun ohella taustalla harmaan talouden ja petosten torjunnan näkökulma.

Vähittäiskaupan valvonta
Ruokavirastolle tulee uuden lainsäädännön myötä uutena tehtävänä vähittäiskaupan viranomaisvalvonta luomun osalta (6.1 §, kohta 6). Luomusertifioinnin piiriin kuuluisivat toimijat, joissa markkinoitavien pakkaamattomien luomuelintarvikkeiden vuosittainen liikevaihto ylittää 20 000 €. Ennakkoarvioiden mukaan tällaisia myymälöitä on noin 650 kpl. Varsinaisia sertifioitavia toimijoita on toki vähemmän, koska samalla toimijalla saattaa olla useampi myymälä. Hallituksen esityksessä on todettu, että luomuvalvontaan liittyvät tarkastukset pystytään hoitamaan valtuutetuilla tarkastajilla ja muutoin tähän tehtävään tarvittava viranomaisten resurssitarve arvioidaan jäävän vähäiseksi ja pystytään hoitamaan viranomaisen sisäisin järjestelyin. Ruokaviraston käsityksen mukaan tämä ei pidä paikkaansa, vaan uudesta tehtävästä seuraa myös rekrytointitarpeita.

Vientisertifikaatit
Ruokavirasto on esittänyt lain valmisteluvaiheessa myös seuraavansisältöisen vientisertifikaattia koskevan pykälän sisällyttämistä lakiin: ”Ruokavirasto antaa toimijan pyytäessä luomutoimijaa tai luomutuotteita koskevan vientisertifikaatin, jos kansallisen ja Euroopan unionin luomulainsäädännön edellytykset täyttyvät ja jos edellytysten täyttyminen voidaan todentaa.”

Vientisertifikaattiasiaa ei ole kuitenkaan lakiehdotukseen sisällytetty, mutta Ruokavirasto katsoisi yhä tämän selkeyttävän toimivaltoja sekä nykyistä tilannetta mm. toimijan muutoksenhakuoikeuden osalta tapauksessa, jossa viranomainen ei myönnä sertifikaattia.

Selvittäjämalli keruualueilla
Ehdotuksen mukaan laissa säädettäisiin myös ns. selvittäjämallista luomukeruualueilla (6.1 §, kohta 8). Selvittäjämallin käytöstä ei ole aiemmin säädetty lainsäädännöstä, vaan sen käyttö on

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
HE **193/2021 vp**

Pvm/Datum/Date 8.11.2021
Dnro/Dnr/DNo 6655/00.00.01.00.02/2021

perustunut ohjeistukseen. Nykyinen ohjeistus mahdollistaa jokamiehenoikeudella kerättävien tuotteiden keruun selvittäjämallia käyttäen, jolloin metsänomistajan itsensä ei tarvitse kuulua luomuvalvontaan. Sen sijaan ns. selvittäjä kuuluu luomuvalvontaan. Tämä linjaus on siirtymässä nyt lakiin, joten laissa tultaisiin mahdollistamaan jokamiehenoikeudella kerättävien tuotteiden sertifiointi luomutuotteiksi myös kolmannen osapuolen (selvittäjä) tekemän selvitystyön perusteella. Tällöin Ruokavirasto valvoisi luonnonalueita, jotka on valvontajärjestelmään ilmoittanut muu kuin luonnonalueen omistaja tai haltija ja joilta jokamiehen oikeudella kerätään luonnonvaraisia kasvituotteita.

Ruokavirasto on lausuntovaiheessa todennut, että metsästä kerättäviä tuotteita koskeva ns. selvittäjämalli saattaisi olla sovellettavissa myös muihinkin kuin jokamiehenoikeudella kerättäviin tuotteisiin ja ehdottanut lakiluonnokseen laajennusta tältä osin. Tämä ei tarkoita sitä, että kerääminen tapahtuisi ilman metsänomistajan suostumusta. Metsänomistajan ei kuitenkaan tarvitsisi itsensä kuulua luomuvalvontaan.

Sekä Ruokaviraston esille ottamassa mallissa että maa- ja metsätalousministeriön lakiin esittämässä mallissa on puolensa. Selvittäjämallin rajaaminen jokamiehenoikeudella kerättäviin tuotteisiin on valvonnan järjestämisen kannalta yksinkertaisempi ja helpompi malli.

Olipa lain lopullinen sanamuoto mikä vaan, on hyvä, että asiasta säädetään laissa. Se selkeyttää tilannetta. Tällaisen asian ei ole hyvä olla ainoastaan ohjeistuksen varassa.

On syytä huomata, että vaikka nykyinen lakiin siirtymässä oleva ohjeistus ei salli selvittäjämallin käyttöä muihin kuin jokamiehen oikeus -tuotteiden keruuseen, niin poikkeuksen tekevät Metsähallituksen metsistä kerättävät tuotteet.

Nykyinen ohjeistus sallii sen, että kolmannen osapuolen toimesta sertifioidusta Metsähallituksen metsästä (eli selvittäjämallia käyttäen sertifioidusta metsästä) voi pääsäännöstä poiketen kerätä myös muita kuin jokamiehenoikeudella kerättäviä tuotteita. Ehdotettu laki rajaa selvittäjämallin tiukasti jokamiehenoikeudella kerättäviin tuotteisiin. Tällöin nykyisen ohjeistuksen mukainen Metsähallitus -poikkeus ei tule olemaan enää mahdollinen.

Yksikönjohtaja Tiina Lapveteläinen